

Żabno ma swoją kolędę napisaną na melodii „Bóg się rodzi”

Tadeusz Mędzelowski

WIGILIA. Żabno ma swoją kolędę napisaną na melodii „Bóg się rodzi”. Napisał ją Jan Jakub Należyty. Nie jest to kolęda patriotyczna, co jest dowodem, że pisano kolędy do melodii „Bóg się rodzi” nie tylko patriotyczne.

Kolędy należą niewątpliwie do najpiękniejszych pieśni związanych z Bożym Narodzeniem.

Pomimo, że przez wieki Polska była zróżnicowana pod względem kultury, oświaty czy rozwoju intelektualnego to w okresie świąt Bożego Narodzenia kolęda, pieśń pełna wesela, szczęścia, ale także tęsknoty jednoczyła Polaków pod każdym względem. Można powiedzieć, że kolędy zawierają w swoich słowach cechy naszej narodowej duszy.

Kolędy są modlitwą, pieśnią, opowiadaniem, żywym pomnikiem dawnych wieków i tym, co nas łączy z naszymi przodkami.

Czy tylko? Łączy je również to, że zarówno oryginały jak i przeróbki naszych kolęd zwłaszcza tych najbardziej znanych pisane były przez naszych rodaków już od roku 1792 a dotyczyły one walki o wyzwolenie Polski, nadziei na jej odzyskanie, rozpacz, bólu i tęsknoty. Dotyczyły praktycznie wszystkich okresów w dziejach naszej ojczyzny znaczonej zaborami, wojnami, radością z odzyskania niepodległości w roku 1918, rozpacz z ponownej jej utraty, znowu walki, znowu rozpacz, znowu nadziei i tak na przemian.

Gdy Karpiński w 1792 roku pisał najgłośniejszą polską kolędę „Bóg się rodzi” Polska istniała tylko w sercach ludzkich. Prosi w niej o błogosławieństwo dla ojczyzny: „Podnieś rękę Boże Dziecię Błogosław ojczyzną miłą”.

Ostatnia strofa tej kolędy jakże patriotyczna spowodowała, że wnoszono postulat by „Pieśń

FOT. JANUSZ SMOJINSKI

Rynek w Żabnie

o Narodzeniu Pańskim” uczynić hymnem narodowym. Cenzura okresu zaborów czy okupacji nakazywała zastąpienie słowa „Ojczyzna” słowem „Kraina”. Gdzieniegdzie można jeszcze usłyszeć taką wersję, co jest niewątpliwie pozostałością po tamtych czasach. Doczekała się ta kolęda wielu przeróbek.

W Hymnie do Boga napisanym na melodię „Bóg się rodzi” w 1830 roku autor prosi:

„Nie pragniemy nic cudzego, Tylko znowu mieć kraj cały, Używać szczęścia prawego, I dawnej Polaka chwały.”

Gustaw Ehrenberg w 1848 roku tak przerobił kolędę „Bóg się rodzi”

„We krwi ludów tyran brodzi. Opiekuńcze widzisz duchy? Już piękniejsze słońce wschodzi.

Wnet opadną z nóg łańcuchy.” Żołnierze pod Tobrukiem śpiewali:

„Bóg się rodzi a my przecie Po okopach rozrzuceni Sławę Polski na bagnecie Rozniesimy po tej ziemi

By się wrogom nie zdawało Że zdobyli Polskę całą.”

Nieznany autor w kolędzie z 1918 roku „ Bóg się rodzi, Pan nad Pany” cieszy się z odzyskanej niepodległości.

„W górę serca polskie dzieci, Ojczyzna nam zmartwychwstała,

Od pałaców do chat kmieci, Wszak nasza jest Polska cała.

(...) Wzbudź w narodzie ufność, zgodę, Między wszystkimi stanami,

Niech po cierpieniach w nagrodę,

Miłość mieszka między nami.”

Nieznany autor w kolędzie „Podnieś rękę Boże Dziecię” napisanej w 1943 roku prosi:

„Boże Dziecię, rękę wzniesieniem niszczycielski ugaś pożar,

By się pokój zazielenił od gór szczytów aż do morza.

Nie żałujmy krwi przelanej, Skoro plonem jej wawrzyny.

Niech się Polska ciałem stanie,

A pragnienie wielkim czynem.”

Z kolei Stanisław Ligoń w 1954 roku w „Kolędzie” napisanej

oczywiście na melodię „Bóg się rodzi” również prosi o błogosławieństwo:

„Pobłogosław tym, co w kraju, Jęczą dziś pod stopą wroga, Matkom naszym, żonom dzieciom,

Wzmacniaj wiarę w wszechmoc Boga.”

Miał swoje kolędy również stan wojenny.

W „Refrenie kolędy”, (którą przytoczę w całości) Andrzej Borzęcki 24 grudnia 1981 roku pisze:

„Pociesz Jezu kraj ojczysty, Zasiej w sercach prawdy ziarno,

Siłę swoją daj walczącym Pobłogosław „Solidarność”.

Więźniom wszystkim daj wytrwale,

Pieczę miej nad rodzinami, A słowo ciałem się stało i mieszkało między nami.”

W podobnym tonie jest utrzymana „Kolęda internowanych” Macieja Zembatego napisana w Białogórze w grudniu 1981 roku.

Było by nadużyciem twierdzenie, że przerabiano tylko kolędy na melodię „Bóg się rodzi”

Dla przeciwwagi przytoczę fragment napisanej na melodię „W żłobie leży” w 1863 roku „Polskiej kolędy”.

Napisał ją Karol Babiński.

„Co chcesz Panie uczynić z nami,

Ale Polsce życie daj. Przyjmie chętnie z Twojej ręki,

Wszystkie kary, wszystkie męki,

Ale Polsce męki skróć.

Boże Ojczy, Boże wielki, Weź krew naszą do kropelki, Ale Polsce wolność wróć.”

Są kolędy patriotyczne napisane na melodię „Wśród nocnej ciszy”, „Przybieżeli do Betlejem”, „Hej kolęda kolęda”, „Lulajże Jezuniu” czy „Mędrcy świata monarchowie”.

Trudno nie zgodzić się z Hanną i Witoldem Szyman-derskimi, którzy dokonali wyboru Polskich kolęd patriotycznych po 1830 roku w swojej książce „Polskie Kolędy Patriotyczne 1830- do dzisiaj”, kiedy piszą, że

teksty kolęd pisali najwybitniejsi poeci. Zaznaczają Oni również to, że oprócz tych wielkich pisywały je setki poetów pomniejszych i setki

amatorów ze wszystkich warstw społecznych.

Nie będzie, więc przesadą stwierdzenie, że kolęda była i jest formą poezji polskiej obejmującą wszystkie stany.

Adam Mickiewicz w 1841 roku podczas wykładu poświęconego kolędom w College de France powiedział: „jest w tych prostych pieśniach pierwszy związek poezji narodowej”. Czas pokazuje, że miał rację.

Ja będę się upierał, że pierwszą kolędą patriotyczną jest kolęda „Bóg się rodzi” Franciszka Karpińskiego napisana na zamku w Dubiecku w 1792 roku.

I jeszcze jedno. Ma swoją kolędę napisaną na melodii „Bóg się rodzi” Żabno.

Napisał ją Jan Jakub Należyty. Nie jest to kolęda patriotyczna, co jest dowodem, że pisano kolędy do melodii „Bóg się rodzi” nie tylko patriotyczne.

„Nie ma życia bez skrzyżowań Anioł drogą był zmęczony I do Żabna przywędrował Nie wiadomo, z której strony Po niedługim odpoczynku Chciał się udać w inne kraje Ale już po chwilach kilku Postanowił, że zostaje Tu ksiądz Pasierb wiersze składał

Dąb wolności ma koronę Tu do dziś się opowiada Jak Wypiański poznał żonę No i burmistrz jest z tej ziemi Dobry rządca dobry człowiek Ludzie są zadowoleni Ludzie tudzież aniołowie”.

Może znajdzie się poeta i napisze kolędę dla naszego ukochanego Tarnowa.

Koniecznym na melodię „Bóg się rodzi” i niekoniecznym patriotyczną.

Niech Święta Bożego Narodzenia będą dla wszystkich czasem nadziei i radości.

*Michał Wojtkiewicz
Poseł na Sejm RP*